

Д. Єсипов,
науковий керівник – канд. екон. наук, доц. О.А. Криклій,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ RAROC ПРИ ОЦІНЦІ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема підвищення ефективності діяльності банків є найбільш гострою серед питань, що стоять сьогодні перед вітчизняною банківською системою. Від її вирішення залежить стабільність та подальший розвиток банківського сектора України. А від ефективної роботи останнього залежить процес формування нової структури національної економіки, підвищення її стабільності, ефективності, а також розв’язання соціальних проблем суспільства.

Зважаючи на специфіку діяльності банків, оцінювати ефективність банківського бізнесу доцільно використовуючи цілісний системний підхід. Ним передбачається розгляд поняття “ефективність” як складного системного явища у вимірі “прибутковість – ризиковість”. Тому критеріями ефективності банку повинні бути безпосередньо фінансові результати його діяльності (дохід і прибуток), результативність (рентабельність) і ризиковість.

Ефективність банківської діяльності є складною характеристикою. Вона формується в результаті комплексного вивчення великої сукупності показників, які відображають всі аспекти діяльності банку.

Звернемо увагу на те, що основною характеристикою ефективності діяльності є її комплексність. Тільки за умови досягнення банком усіх, а не декількох критеріїв, можна говорити про ефективність його діяльності. Ефективність діяльності банку – це не просто результативність бізнесу, а ще й ефективна система управління банком, побудована на науково обґрунтованій стратегії діяльності.

На сучасному етапі інструментарій аналізу ефективності банківської діяльності є досить вузьким. Найбільш поширеною методикою є використання сукупності відносних показників, модель Дюпона та похідні з неї факторні моделі. Необхідно констатувати, що ці методи мають ряд недоліків, через які проведення якісного аналізу ефективності є неможливим. Модель Дюпона потребує вдосконалення, зокрема, врахування фактора ризиковості діяльності банку.

З цієї причини у роботі обґрунтовується необхідність застосування методу RAROC. За допомогою його можна розрахувати як загальну ефективність діяльності банку, так і окремих структурних підрозділів, бізнесів, операцій. Її принциповою відмінністю є використання економічного капіталу банку, що захищає банк від основних ризиків, які притаманні банківській діяльності.

Приклад з практики доводить, що використання методу RAROC дозволяє провести якісний аналіз діяльності трейдерів банку з урахуванням ризиковості їх операцій та капіталу, віднесеного на них.

Розглянемо двох трейдерів одного банку, що працюють на різних ринках. Перший з них спеціалізується на валютних операціях з готівковими євро на ринку FOREX та може відкривати позиції на суму до 10 млн. євро, другий працює на ринку короткострокових державних облігацій країн ЄС, при цьому розмір його відкритої позиції лімітовано 1 мільйоном євро. Нехай волатильність курсу євро до долара США становить 15 %, а річна волатильність на ринку облігацій – не більше 2 %. За рік прибуток першого трейдера становив 1 млн. євро, а другого – лише 45 тис. євро. Для оцінки ефективності роботи трейдера з урахуванням ризику величина *RC* оцінюється з часовим горизонтом в 1 рік, довірчим рівнем у 99 %, маючи на увазі нормальний розподіл дохідностей факторів ризику. Необхідно порівняти результати роботи цих трейдерів на основі показника *RAROC*.

Вважатимемо, що ризику контрагента при укладанні угод “спот” на ринку FOREX немає, а державні короткострокові облігації країн-членів ЄС не підлядають ризику дефолту. Якщо розглядати операційний ризик як неістотний, то єдиним видом ризику, який потребує резервування капіталу, є ринковий ризик (валютний і процентний ризик відповідно).

Для оцінки ринкового ризику скористаємось методом *VaR*, що розраховується дельта-нормальним методом з рівнем довіри 99 %:

$$VaR = k_{99\%} \cdot V \cdot \sigma_r.$$

Звідси отримаємо:

$$VaR_1 = 2,33 \cdot 10 \text{ млн. євро} \cdot 0,15 = 3,5 \text{ млн. євро.}$$

$$VaR_2 = 2,33 \cdot 1 \text{ млн. євро} \cdot 0,02 = 0,047 \text{ млн. євро.}$$

$$RAROC = \frac{E - EL}{RC} = \frac{E - EL}{MRC + CRC + ORC}.$$

$$RAROC_1 = 1 \text{ млн. євро} / 3,5 \text{ млн. євро} \cdot 100 \% = 28,6 \%.$$

$$RAROC_2 = 0,045 \text{ млн. євро} / 0,047 \text{ млн. євро} \cdot 100 \% = 95,7 \%.$$